

Oslo

Bydel Gamle Oslo

På vei mot SuperGrønland

Erfaringsnotat fra bydel Gamle Oslo

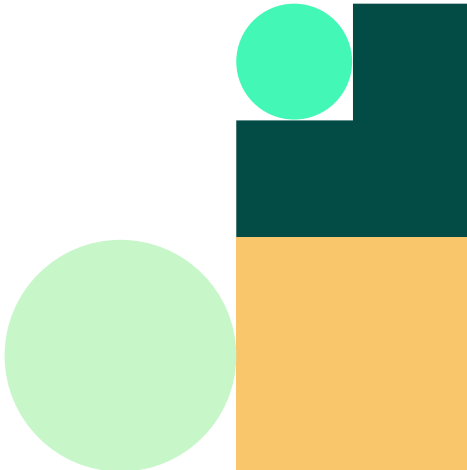
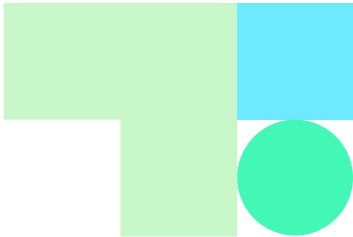
Dokumentet er en sammenstilling av erfaringene bydelen har gjort etter testing av aktivisering og tilrettelegging.

Foto:
Design / layout:
Om ikke annet er oppgitt er
all foto av Bydel Gamle Oslo
Juni Ruud Bunkholdt

Innhold

Innhold.....	2-3
Beskrivelse av området.....	4-5
Veien mot SuperGrønland som konsept.....	6-7
Fysiske testtiltak	8-11
Utlånsbod	8-9
Sitteplasser	8-9
Beplantning.....	8-9
Sykkelbane	8-9
Ballbinger	8-9
Bordtennis	10-11
Belysning	10-11
Arrangementsstrøm	10-11
Klatrestativ og trampoline.....	10-11
Kafé og platting.....	10-11
Aktivering i regi av bydelen	12-13
FRIGO	12-13
Riverside.....	14-15
Andre tiltak.....	16
Aktivering frivillighet og sivilsamfunn	17
Folkebudsjettering 2021-2022	17
Renhold og søppel	18
Måker og duer	18
Mobilitet og trafikksituasjonen.....	19
Rus og kriminalitet.....	20
Endringer i området framover	21
Bydelens samlede vurderinger.....	22-23
Veien videre	22-23
Vedtak i bydelsutvalget.....	24-25

Innledning

Dette erfaringsnotatet dokumenterer bydel Gamle Oslos erfaringer etter flere års testing av konseptet «SuperGrønland» sammen med Bymiljøetaten. Bydel Gamle Oslo har gjennom uttesting søkt å transformere området ved hjelp av tiltak som arrangementer, bemanning og aktivisering samt utprøving av fysiske installasjoner. Det har bydelen gjort med finansiering fra Områdeløft Grønland og Tøyen, og på bakgrunn av byrådets ønske om SuperGrønland.

Bestillingen om uttesting ble gjort etter behandling i byrådet, se avsnitt under. Bydelens erfaringer er lagt fram for bydelsutvalget som i mai 2023 kom med sine anbefalinger om videre arbeid, beskrevet side 24.

Notatet omfatter ikke Bymiljøetatens vurderinger.

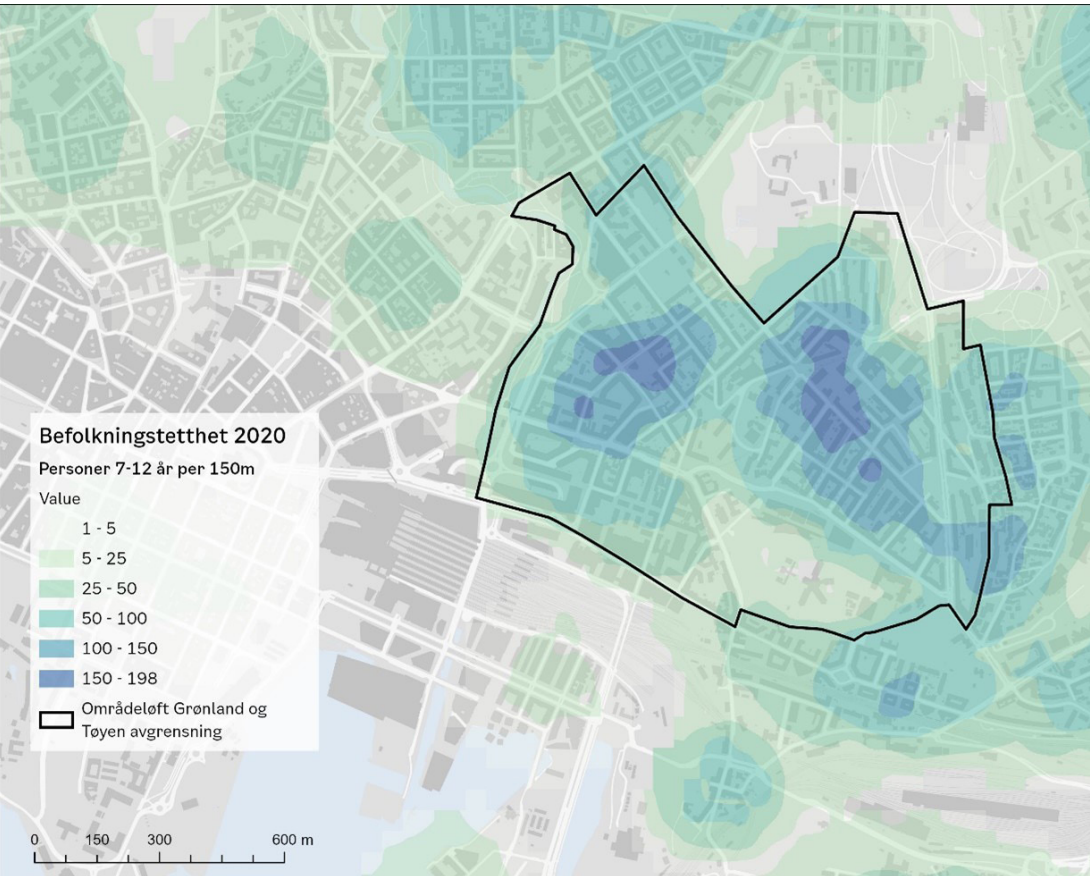
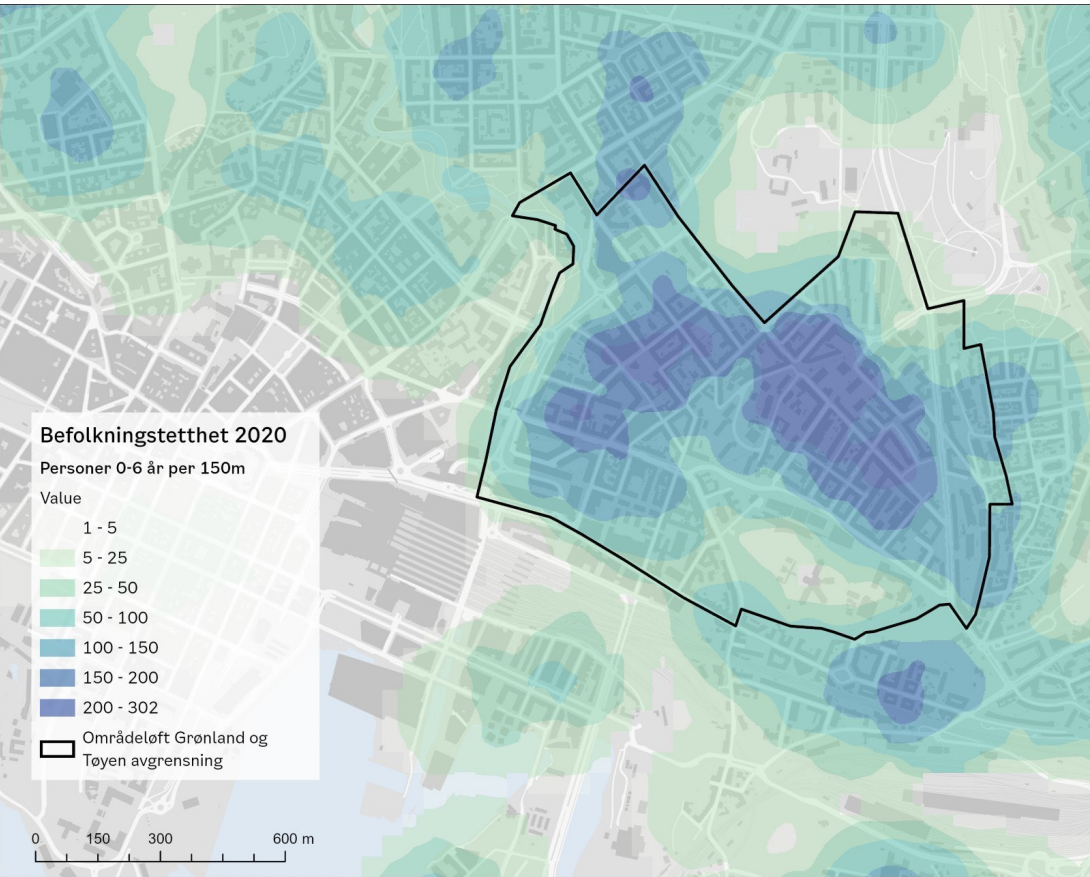

Beskrivelse av området

Olafiagangen ligger i Oslo sentrum mellom Grønland torg og Akerselva, rett under Nylandsbrua. Dette er et byrom som i lang tid har vært kjent for problemer med rusbruk, omsetning av rusmidler, opplevd utrygghet, forfall og mangel på vedlikehold. Olafiagangen er regulert til torg og møteplass. Byrommet har i lang tid fremstått som dårlig vedlikeholdt, forfallent og tomt. Det har vært utfordringer med å opprettholde en god standard på området. I tillegg har god tilgang til kollektivtransport (Oslo S, bussterminalen og Grønland T-banestasjon), sammen med byrommets uklart definerte identitet, bidratt til å gjøre byrommet til et sentralt omsetningssted for rusmidler, med et betydelig innslag av annen kriminalitet og vold. Olafiagangen er i kommunalt eie og forvaltes og driftes av kommunen ved Bymiljøetaten (BYM). Til tross for mangeårig innsats fra ulike kom-

munale instanser og politiet, har problemene med og i området fortsatt å eksistere.

Olafiagangen har potensial for å bli et bedre fungerende byrom. Med sine ca. 5000 m2, er det et av de større byrommene. Grønland og Tøyen er det få andre store byrom i sentrum som i så sterk grad står uløst og svakt programmert. Olafiagangen ligger i et område med høy befolkningstetthet, spesielt blant barn og unge, og har derfor potensiell verdi som rekreasjonsområde og sosial møteplass. Plasseringen mellom Oslos tradisjonelle sentrum vest for Akerselva og det utvidede funksjonelle sentrum på Grønland gir potensial for å binde disse delene av sentrum sammen ved en suksessfull utvikling av Olafiagangen.

Veien mot SuperGrønland som konsept

Med bakgrunn i en forenklet konseptvalgsutredning (KVV) anbefalte bydelsutvalget SuperGrønland (sak 142/19) som konsept for utviklingen av Olafiagangen. De vurderte at dette konseptet ville gjenspeile etterlyste tilbud rettet mot barn og unge på Grønland. Bydelsdirektøren hadde i sin innstilling til bydelsutvalget anbefalt en blanding av konseptene Smaken av Grønland og SuperGrønland.

Bymiljøetatens tilråding i saken til byrådet var konseptet Smaken av Grønland. De konkluderte med at SuperGrønland ville kreve at bydelen tok aktivt uteromsansvar og pekte på at dette konseptet i mindre grad åpnet for lokale næringsaktører. Driftsledelse, programansvar, ungdom i arbeid og andre nødvendige funksjoner ble også vektlagt som viktige punkter uansett konsept for å sikre optimal fungering i området.

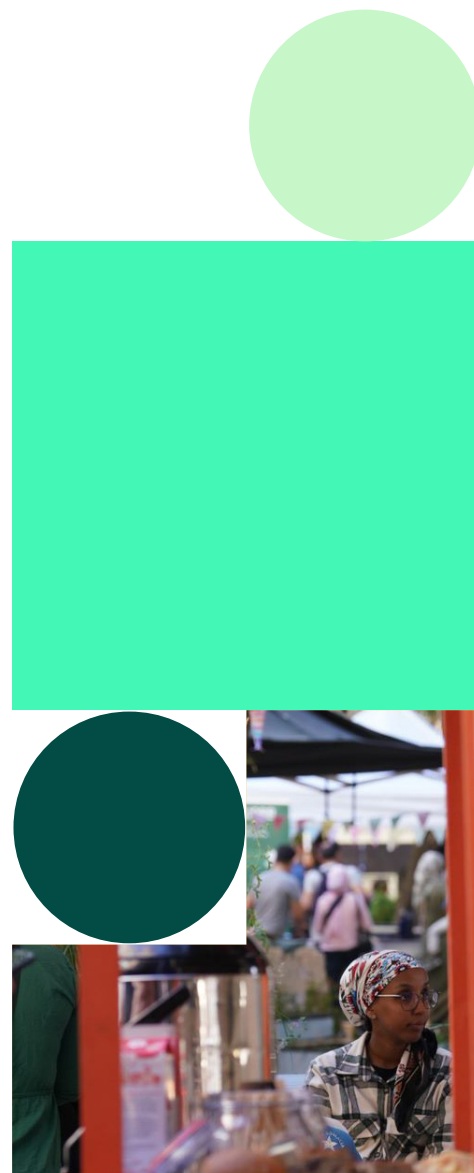
Byrådet valgte SuperGrønland som konsept (sak 1009/20) for videreutviklingen av Olafiagangen. Byrådets mål er å gjøre området til et trygt og aktivt byrom for barn og ungdom på dag- og kveldstid, i samarbeid med kommunen, frivillige organisasjoner og næringsliv. Det ble også bestilt ulike leveranser for å koordinere brukerprosesser, utarbeide driftskonsept, avklare bygningsmessige tilpasninger og utarbeide samarbeidsavtale.

Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid (EHA) og Byrådsavdelingen for miljø og samferdsel (MOS) ga i april 2020 en bestilling av leveranser til forprosjekt Olafiagangen. EHA ønsket at BGO skulle koordinere brukerprosesser i forbindelse med utformingen av forprosjektet, utarbeide et driftskonsept for bydelens tilstedeværelse i Olafiaområdet, samt avklare behov for bygningsmessige tilpasninger av ungdomshuset Riverside. MOS ba om at hovedleveransen skulle være forprosjektet for oppgradering av arealene i Olafiagangen som BYM forvalter basert på konseptet SuperGrønland. Leveransen skulle også beskrive driftsfølgekonsekvensene for BYM og danne grunnlag for investeringsbeslutning. Et vellykket prosjekt ville være avhengig av et godt samarbeid mellom BYM og bydelen

om driften av området, og BYM ble bedt om å ta initiativ til å fremforhandle en samarbeidsavtale med BGO etter gjennomført prosjekt.

I ett senere avklarende møte høsten 2020 mellom byrådsavdelingene, BYM og bydelen ble det vurdert at en midlertidig utprøving og pilotering av ulike tiltak ville gi et bedre utgangspunkt for prosjektering av det varige tiltaket.

Denne rapporten oppsummerer de erfaringer bydelen har gjort i perioden 2020-2022.

Fysiske testtiltak

Det er hovedsakelig BYM som i den formelle uttestingsperioden som har hatt ansvaret for de fysiske installasjonene, i årene 2020 og 2021. Bydelen har likevel ønsket å evaluere disse, med fokus på hvordan de har fungert for aktiviseringen av området. BGO har sammen med BYM testet og pilotert SuperGrønland gjennom ulike tiltak, herunder tilstedeværelse med bemanning og aktivisering i regi av bydelen og aktivisering av byrommet i samarbeid med frivillige. BYM har i tillegg til å etablere de fysiske testtiltakene i perioden også hatt ansvar for renhold og renovasjon. Erfaringen til bydelen er at disse tiltakene har vært positive tilskudd til plassen, men aktivisering av byrommet har vist seg å være meget utfordrende på grunn av et aktivt og tilstedeværende rusmiljø, en krevende renholds situasjon, tilstedeværelse av et høyt antall duer og måker, samt høy slitasje på fysiske installasjoner.

Sommeren 2020 ble det igangsatt midlertidige tiltak i regi av bydelen som etablering av sitteplasser og beplantning. Det ble også gjennomført maling av byromsgulvet. Det var planlagt andre og flere aktiviteter, men dette måtte skrinlegges på grunn av situasjonen med Covid-19. Fargepaletten fikk med sine livlige farger gode tilbakemeldinger, men malingen av byromsgulvet viste seg å være lite holdbar.

Vinteren 2020/21 satte BYM opp en skøytebane i Olafiangangen. Denne ble utformet med tanke på koronasituasjonen og de begrensninger for aktivitet som var: den var utformet som en lang, smal bane som slynget seg gjennom området. Skøytebanen var svært populær og ble benyttet av skoler og barnehager i stort monn på dagtid, og av familier og barnegrupper på ettermiddagstid. Anlegget var etter hva BYM oppga, svært kostbart, og lot seg ikke gjenta. BGO kjenner ikke byggekostnadene.

Sommeren og høsten 2021 ble det i regi av BYM bygget ett større og midlertid fysisk anlegg som ble utformet dels i dialog med bydelen, og dette anlegget, sammen med bydelen. Dette bidro til å øke aktiviteten i området.

Testanlegget besto av:

Utlånsbod

Boden ga barn og unge muligheten til å låne innebandy-utstyr, hoppetau, diverse baller, samt annet utstyr til lek og aktivitet. Boden ble hyppig besøkt og fungerte som sentrum for aktivitet og lek i området. Utfordringer med denne ordningen var få, og som regel relatert til svinn. Boden var sentrum for bemanningen av området, og ga en naturlig tilhørighet til både ansatte, barn og unge som kom til.

Bydelen vurderer at tilstedeværelsen av boden var en spesielt verdifull ordning for barn som ikke hadde denne typen utstyr. Boden hadde også ringvirkninger på rusmiljøets tilstedeværelse i byrommet. Dopselgere trakk seg mer ut til utkantene av byrommet da det var aktivitet rundt boden.

Sitteplasser

Sitteplasser ble etablert i 2020 og pusset opp og utvidet i 2021.

Disse ble flittig brukt og fremsto som et positivt tilskudd til området. Kvinner med barn og andre grupper som tidligere ikke hadde vært til stede i byrommet, begynte å benytte seg av sitteplassene.

Beplantning

Sommeren 2021 ble nye og større blomsterkasser, med flerårige planter og grønnsaker plassert i byrommet – ofte i kombinasjon med sitteplassene. Bydelens v/ Unge Bybønder sto for beplantningen og gjennomførte ukentlig rydding av kassene, men forsøpling av blomsterkassene var et gjennomgående problem, i tillegg til at ansatte fant bortgjemte våpen og narkotika ved flere anledninger. Utover høsten bidro kassene ofte til driftsrelaterte utfordringer. Kassene var åpne og mye søppel satt seg fast i dem. I tillegg var flere av installasjonene satt så tett at det ikke var mulig å komme til med feie- og spylebil. (bilde av sykkelbane)

Sykkelbane

I 2021 ble etablering av sykkelbane satset på som tiltak. Banen var svært populær og bydelens ansatte i Olafiangangen beskriver den som ett av de mest velfungerende fysiske tiltakene. Selv om banen fungerte godt, erfarer ansatte at den med fordel kunne vært enda større. Banen virket også skjermende og grensedefinerende for salg av rus i byrommet, men mangel på adekvat rengjøring var et problem.

Ballbinger

Tre ballbinger ble satt opp som en del av testanlegget. Den nærmeste veien ble lite brukt, mens de to andre var

Grafisk framstilling av testanlegget. Grafikk: Norconsult og Byantropologene

Midlertidig skøytebane. Foto: Bymiljøetaten

svært populære. Bingen i midten av anlegget fungerte spesielt godt som en trygg arena for lek og aktivitet. På nattestid oppholdt uteliggere og rusbrukere seg ofte i bingene, noe som medførte at bydelens FRIGO-ansatte ofte måtte utsette oppstart av aktiviteter. Mangelfullt renhold av anlegget var et vedvarende problem.

Bordtennis

Bordtennisbord ble først satt opp ute ved veien, men ansatte fra bydelen forteller at denne plasseringen ga lite skjerming mot trafikk og innebar mangel på oversiktighet. Bordene ble flyttet lengre inn på området, og populariteten økte etter flyttingen. Det utviklet seg et utfordrende voksenmiljø knyttet til bordtennisbordene, og det oppsto interessekonflikt mellom barn og unges bruk av området og noen av de voksne bordtennisspillerne som kunne være ruset.

Belysning

I starten satte BYM opp en lysrigg med kraftig hvitt lys i Olafiagangen. Denne ble opplevd som kald og overveldende av både ansatte og besøkende, og generelt sett ikke godt likt. Deretter modifiserte BYM løsningen og la til lyslenker, noe som var en suksess. Lyslenkene gjorde området mer innbydende og hyggelig, og bidro til en mer lystbetont ferdsel gjennom området - spesielt om kvelden. Ansatte i bydelen forteller at mange barn og voksne uttrykte stor glede over belysningen, som ble beskrevet som fin og bidro til økt opplevd trygghet. Lyslenke ble senere tatt ned av BYM.

Arrangementsstrøm

BYM installerte også arrangementsstrøm. Denne er greit plassert og godt dimensjonert. Det er noe utfordringer i logistikken for å få skrudd strømmen av og på anlegget, men aktører som har benyttet anlegget forteller at det fungerer fint.

Testanlegget ble stående frem til desember 2022. Sommeren 2022 overtok bydelen det fysiske anlegget og sto ansvarlig for etablering og vedlikehold av dette. Bydelen ønsket å prøve ut aktivisering av området ned mot elva. Dette er det mest solfylte området, men også det området som er mest dominert av duer og rusmiljøet.

Bydelen igangsatte en opprydding for å forbedre det estetiske uttrykket i Olafiagangen. Flere av elementene på anlegget ble malt om, reparert eller kastet. Sitteplasser og blomsterkasser ble rustet opp og utbedret samt malt om. Noen ble også flyttet, og andre ble fjernet. Oppryddingen bidro til en visuell oppgradering av testanlegget og det estetiske uttryk-

ket i Olafiagangen. BYM tok ansvar for beplantningen gjennom hele sesongen, og grøntanlegget ble også godt skjøttet. Renholdssituasjonen ble også betydelig forbedret og kom på et tilfredsstillende nivå.

Klatrestativ og trampoline

I august 2022 ble klatrestativ og kasetrampoline satt opp i Olafiagangen, i området ned mot elva. Ansatte i området opplevde at dette var øyeblikkelig suksess og en visuell forbedring. Klatrestativet var populært, og ble hyppig brukt under arrangementer, og ga mulighet for egeninitiert aktivitet når området ikke var beman- net. Trampolinekassene ble derimot ikke like godt mottatt av alle, noen mente at de var for små og at de til tider ble brukt mer av måker enn av mennesker. Det var også utfordringer med renholdet og at noen av rusbrukerne satt på kassene, noe som gjorde at barn hadde vanskeligere for å bruke dem.

Kafé og platting

Urtehaven Kafé AS fikk tillatelse til å sette opp en kafévogn i Olafiagangen i juni-oktober 2022, og denne ble driftet gjennom samarbeid med Urtehaven VGS og Stiftelsen Urtehaven. I den forbindelse finansierte og bygget bydelen en større platting i området mellom Riverside og kafévognen. Selve kafévognen Urtehaven AS tilskudd til av områdeløfts Bomiljøsatsing.

Desember 2022 tilbakestilte BYM hele området i forbindelse med at tillatelsen fra Plan- og bygningse- taten utløp. Alle midlertidige installasjoner, inkludert deler av belysningen, som var satt opp i 2020-2022 ble fjernet. Dette betyr at klatrestativ, trampoline, serve- ringsvogn og platting foran Riverside ungdomshus som ble satt opp i 2022 har tillatelse til å stå til sommeren 2024.

Sitteplassene i Olafiagangen.
Foto: Bydel Gamle Oslo.

Belysning i Olafiagangen. Foto: Bydel Gamle Oslo

Aktivisering i regi av bydelen

FRIGO (Friluftssenteret i Gamle Oslo)

har som mandat å tilgjengeliggjøre friluft aktiviteter gjennom utlån av utstyr og arrangere turer i ferier og fritid, samt et tursamarbeid med skoler i Oslo. FRIGO har hatt en betydelig tilstedeværelse i Olafiagangen i testperioden, og har driftet utlånsboden og aktivisert barn og unge gjennom aktiviteter i SuperGrønlands testanlegg.

I 2021 hadde FRIGO en til to ansatte på jobb størstedelen av året. I tillegg hadde de ungdommer ansatt i regi av UngJobb, sammen med en arbeidsleder. I vinterhalvåret var det ingen unge på jobb, men bemanning av FRIGOs ansatte. De opplyser at det vinteren 2021/22 var svært krevende å være til stede i Olafia. Tilstedeværelsen og de aktiviteter som kan igangsettes defineres i stor grad av de fysiske installasjonene. Den mindre skøytebanen i plast var lite brukt og i mangelen av attraktive installasjoner i vinterhalvåret 21/22 kom det få barn og unge til Olafiagangen. De fysiske omgivelsene er også lite attraktive på vinterstid med tanke på vind, og rått kuldedrag fra elva.

For 2022 evaluerte bydelen tilbudet om UngJobb i dette området, og konkluderte med å ikke fortsette ordningen. Dette på bakgrunn av situasjonen i Olafiagangen, og den mulige belastningen for de unge. Bemanningen fra FRIGOs side ble derfor økt slik at det var to-tre på jobb til enhver tid. Åpningstidene var fra 12-19 alle dager. Tiltaket ble avsluttet etter høstferien. For å skape en hyggelig stemning ble det spilt musikk på høyttaleranlegg, noe som resulterte i klager fra naboene på støy fra musikken og aktiviteten på sykkelbanen og bordtennisbordene.

Ansatte i FRIGO forteller at oppsummert var det mye bruk og høyt aktivitetsnivå i området når de organiserte aktiviteter. Sykkelaktiviteter, skøytebanen det første året og skateskole har vært spesielt populært, sammen med grilling og andre mindre arrangementer.

Tilstedeværelse av lokalt plasserte ansatte som kjenner området, som kan bistå med tilstedeværelse og som har relevant utstyr og lagringsplass, har vært en forutsetning for å få til arrangementer og aktivisering i byrommet.

FRIGO-boden i Olafiagangen. Foto: Bydel Gamle Oslo

Lesestund i Olafiagangen. Foto: Bydel Gamle Oslo

Riverside ungdomshus. Foto: Maja Martinussen

Riverside

Ungdomshuset med byomfattende tilbud bidrar til selvstendigjøring av ungdom gjennom forebyggende og kompetansegivende tiltak. For SuperGrønland har Riverside tidligere bistått med blant annet lagringsplass og ad hoc-oppgaver ved ulike arrangementer. Fra 2022 ble Riverside del av satsingen i SuperGrønland.

Grunnet beliggenhet er Riverside en tydelig aktør i området, noe bestillingen fra EHA også peker på. Områdeløft Grønland og Tøyen har satt av betydelige midler for å sikre at Riverside blir en del av uttestingen av SuperGrønland. Lokalene innendørs er under oppussing, og Grønland Frivilligsentral har fått tilholdssted her for å bidra i styrkingen av frivillighetens rolle. Bygget er i privat eie, og bydelen har en leieavtale på bygget. Bydelen ser at man vanskelig kan foreslå fasadeendringer på annen aktørs eiendom. Det er også vurdert om kommunen bør kjøpe bygget/eiendommen.

Riverside har i prosjektet hatt fokus på trivselsfremmende aktiviteter i og utenfor huset. Sommeren 2022 hadde de økt innsats i området gjennom ungdom i sommerjobbe ute i området - både til salg av vafles og kaffe, aktivisering og supplerende spyling og renhold. Sommerjobbene ble vurdert som ansvarlige da denne gruppen var noe eldre, og hadde en fysisk base i umiddelbar tilknytning. Etter at øvrig program og aktivisering i området ble avsluttet høsten 2022, fortsatte Riversides ansatte å være ute i området på ettermiddager og kvelder tre-fem ganger i uken. Hensikten med dette var blant annet å observere miljøer og aktiviteter i Olafia-området i tiden uten aktivisering, være en trygghetsskapende faktor, samt å gi informasjon til beboere og forbipasserende i området.

Å ansette ungdommer til å jobbe i Olafiegangen har tidligere vist seg som utfordrende på grunn av det omfattende rusmiljøet i området. Riverside brukte derfor sin kunnskap om disse utfordringene og miljøet i prosessen med å rekruttere ungdommer i sommerjobb. Riverside fortalte at det var viktig at "rett" ungdom ble ansatt og at disse ble fulgt godt opp under arbeidsperioden.

Erfaringen er at området i liten grad blir brukt positivt utenom aktiviteter fra FRIGO og Riverside, og at byrommet fortsatt er avhengig av kontinuerlig bemaning og aktivisering for å fungere godt.

Andre tiltak

Kafé

På dagtid ble vognen drevet av elever fra Urtehaven VGS, og på kveldstid var den tilgjengelig for bruk av Riverside.

Riverside rekrutterte ungdommer og var klare til drift av kafeen fra 1. juli, men måtte omstille seg da vognen fra Urtehaven ble forsinket. Riverside satte ut stoler, bord, sjakkbrett, lånte ut bordtennisracketer og solgte vafler i en improvisert kafé.

Folk ga tilbakemelding på at det var et hyggelig tilbud, men interessen var væravhengig og noe lav utenom konkrete organiserte aktiviteter. Likevel var tiltaket vurdert som vellykket av Riverside, da det var et trivselstiltak med positive aktiviteter også på ettermiddager.

Grønlandfest

Grønlandfest var en videreføring av Internasjonal Torgdag, og ble relansert som en dag for barn og unge med fokus på aktiviteter. Innslag inkluderte konserter, DJ, ungdommer som optrådte, silent disko for barn, hoppeslott, og bidrag fra den frivillige organisasjonen 'Grønland foreldre og barn'.

Arrangementet ble en suksess med veldig mange besøkende, og tilbakemeldingene fra publikum og deltakende aktører var i stor grad positive.

Elvelangs

Avslutningen av Elvelangs ble i 2022 lagt til Olafiagangen, med et stort sceneprogram beregnet på et ungt publikum og en rekke konserter.

Bydelen mener at Elvelangs viste byrommets potensial som allsidig arena for diverse arrangementer, og at det påvirker opplevd trygghet. Arrangementet viste også at området kan egne seg for sporadiske Pop-up konserter.

Vannaktørene i området har jevn og tett aktivitet gjennom sommeren.
Foto: Benjamin Farnam

Aktivering frivillighet og sivilsamfunn

Bydelen har lagt til rette for at frivillige aktører kan engasjere seg i byrommet, blant annet gjennom folkebudsjettering i to runder, i 2021 og 2022

Folkebudsjettering 2021-2022:

BGO har benyttet seg av folkebudsjettering som en metode for å fremme aktivitet og sikre befolkningens deltakelse i utviklingen av lokalsamfunnet. Begge årene ble det tildelt kr 300 000 gjennom folkebudsjettering. Midlene ble fordelt på fire vinnere hvert år, etter avstemning på nett. Enkelte prosjekter har blitt svært godt mottatt og bidratt til økt bruk av byrommet, mens andre tiltak ikke har lyktes like godt.

Bydelen har spesielt mange positive erfaringer med vann-aktørene på Akerselva, som har vært delvis selvgående og generelt engasjert seg mye i byrommet. På land har det vært vanskeligere å få til lignende aktiviteter som er gjentakende stabile over tid, og bydelen har

prøvd å bistå med økonomisk og praktisk støtte, men det blir fort svært ressurskrevende, og interessen for å bidra med denne typen aktivitet har vært lav.

Frivilligheten har videre bidratt til diverse arrangementer og aktiviteter, og tatt initiativ til selvstendige sporadiske aktiviteter i bydelens anlegg. Det kreves mye av aktører for å få til velfungerende og selvgående aktivitet, og det kan være ressurskrevende å håndtere HMS-relaterte utfordringer som raskt oppstår i byrommet.

Tross utfordringene vurderer bydelen ideelle organisasjoner og frivillighetens engasjement og aktivitet som positivt og viktig for området. Tilbakemeldingene er at det er krevende for frivilligheten å være i dette byrommet. Bydelen har hatt flere workshops og samlinger med frivillige og ideelle aktører, og det tegner seg et bilde av at det er få aktører (utenom vannaktørene) som opplever Olafiagangen som «sitt» område, og føler tilhørighet her. Flere aktører sier seg villige til å ha aktiviteter her, og gir samtidig tydelig uttrykk for forventninger til at bydelen eksempelvis dekker utgifter til ungdom i jobb, eller bistår med transport, utlån og rigg av utstyr og lignende. Bydelen har også erfaring med at lag og foreninger bare vil være til stede i området samtidig som FRIGO er tilstede.

Fra silent disko under Grønlandfest. Foto: Benjamin Farnam

Renhold og søppel

Det har vært utfordrende for BGO å få til aktivisering av byrommet med den lave driftsstandarden i byrommet. Manglende renhold og søppelhåndtering var en betydelig utfordring i årene 2020 og 2021. Sitteplassene ble tilgriset av både måker og besøkende, og ble ofte tilsølt over natta. Det viste seg også gjennom testperioden at BYM ikke hadde skalert opp renholdsfrekvensen i forhold til ny bruk, og heller ikke fått økt driftsbudsjettet til formålet.

Det å invitere barn og unge, samt eksterne aktører (fri-villighet, næringsaktører) til et såpass lite innbydende byrom har vært vanskelig. Manglende renhold og søppelhåndtering ble også et arbeidsmiljøproblem for bydelens ansatte som var i arbeid i Olafiagangen. Med BYMs intensiverte innsats på renhold i 2021 og gjennom 2022 så BGO en forbedring på den nevnte problematikken.

Bydelens erfaringer er at det har det vært svært utfordrende å koordinere prosjektet opp mot involverte avdelinger og seksjoner av Bymiljøetaten. Frem til nå har BGO koordinert prosjektet opp mot blant annet parkseksjonen, byforvaltning, veiseksjonen, arrangement og utleie, trafikkseksjonen, park- og byromsplan og Bilfritt byliv. Bydelen opplever at disse ikke har vært koordinerte i sin innsats. Det virker på bydelen som at flere av instansene har manglet informasjon om og forståelse for at dette var et prioritert byrom. Videre har renhold og renovasjon vært fulgt opp av tre ulike driftsentreprenører, og med tre ulike kontaktpunkt, med tidvis lite dialog seg imellom og med oppdragsgiver BYM. Dette har ført til stor ressursbruk fra bydelen for å få på plass enkle ting, som for eksempel spyling av området og tilstrekkelig antall avfallsbeholdere.

Videre har BYM også uttrykt at det var vanskelig å følge opp, og stille krav til, driftsoperatørene da disse rapporterte om sikkerhetsmessige utfordringer i området. Resultatet av dette var at miljøarbeidere som skulle brukt tid på å skape lek og aktivitet heller måtte bruke tid på å plukke avfall, feie og spyle. Bydelens vurdering er at en driftsinnsats tilpasset de faktiske forholdene i Olafiagangen er helt essensielt for at installasjoner skal ha den ønskede positive effekten på byrommet.

Måker og duer

Den sterke tilstedeværelsen av byduer og måker har bidratt ytterligere til driftsutfordringene, og har vært en utfordring for å skape et trivelig aktivitets-tilbud. Fugler samler seg i Olafiagangen på grunn av naturlig tilgang på mat, men også på grunn av søppel og bevisst mating av fugler. Dette fører til utstrakt tilgrising i området fra fuglemøkk, fjær og død fugl. Det er satt ut skilt med oppfordring til å ikke mate fugler. Likevel foregår det nokså utstrakt fuglemating i området. Ansatte fra FRIGO og Riverside har snakket med fuglematere på en ikke-konfronterende måte når det observeres. De har da oppfordret til fuglemating på andre siden av elven ved Vaterlandsparken, uten at disse oppfordringene nødvendigvis ble fulgt. Bydelen har finansiert duetårn i Vaterlandsparken og fuglesikring på taket av Riverside for å forsøke å redusere problemet, men dette har begrenset effekt. Det mest effektive tiltaket mot fugler er annen aktivitet og permanent tilstedeværelse av personer.

Fugler utgjør en renholdsutfordring. Foto: Bydel Gamle Oslo

Mobilitet og trafikksituasjonen

Olafiagangen skal være tilgjengelig for gående og syklende som bruker området som en viktig gjennomfartsåre inn mot Galleri Oslo og bussterminalen. Det er flere godt brukte gjennomfartsårer gjennom Olafiagangen, blant annet en fra Smalgangen og over mot bussterminalen og Vaterlandsparken, en annen via selve Olafiagangen (ved postkontoret) og tvers gjennom og under brua mot Vaterland, samt en ferdselsåre fra Stargate-området og opp mot bussterminalen. Videre er det tre T-baneinnganger som må hensyntas, både med tanke på ordinær ferdsel og behov for eventuell evakuering. Her må det settes av plass og hensyntas behovet for brann- og redningskjøretøy, samt servicekjøretøy for T-banedriften. En oppgradering av Olafiagangen bør også inkludere T-baneinngangene da disse i dag er svært lite attraktive.

Når det gjelder trafikksikkerhet i Olafiagangen har området Olafiagangen i perioder fremstått som uoversiktlig og tidvis trafikkfarlig. Det har i prosjektperioden vært betydelige trafikale utfordringer i området. Dette skyldes hyppig varelevering og parkering av privatbiler. Eksempelvis har det vært en konflikt mellom ønsket om aktivisering for barn og unge og en av grønnsaksbutikkene, som har vidtrekkende behov for varelevering. Konflikten sto mellom kommunens anbefalinger om bilstørrelse og tidspunkt for levering, og butikkens behov for jevnlig påfyll av varer. Daglig har semi-trailere kjørt inn på området. Bydelen har opplevd vareleveringen som en kontinuerlig utfordring gjennom hele prosjektperioden, og et sidespor som har tatt ressurser vekk fra kjernen av SuperGrønland-prosjektet.

BYM har hatt ansvaret for å koordinere arbeidet med å finne gode løsninger på disse utfordringene. Dette har vært organisert i et eget prosjekt. Bydelens erfaring er at det er en tidkrevende prosess å få gjennomslag og gjennomføre gode løsninger. En løsning ett sted gir dominoeffekter inn i andre tilgrensende områder. Regulering og skiltvedtak tar tid, og det har i mellomtiden vært behov for kortvarige løsninger. De kortvarige løsningene har ført til betydelig bedring av trafikksituasjonen. I januar 2022 gikk BYM inn med større økonomiske investeringer for å begrense varelevering til formiddagen, samt generelt sørge for bedre trafikksituasjon. I 1 og 2 kvartal 2023 er det bygget en ny

løsning for varelevering, og arealet avsatt til aktivitet vil bli betydelig tryggere og mer oversiktlig trafikalt sett. Bommen inn i Olafiagangen er flyttet nærmere Grønland gate, og det er etablert en ny bom ved T-baneinngangen som kun kan åpnes av beredskapstjeneste. Videre er det oppført en paviljong som buffer mot området, og arealet vil få større lesbarhet både for bilister, leverandører og gående.

Rus og kriminalitet

I en uttalelse til Bydel Gamle Oslo 25.01.23 skriver politiet at området er kjent for åpenlys narkotikaomsetning. Det er et oppholdssted for mange narkotikaselgere og personer som har utfordringer med rus og psykiatri. Denne kombinasjonen av brukergrupper, med tidvis pågående selgere og personer som fremstår som ustabile og skremmende, gjør at området oppleves som utrygt for publikum. Politiet har mottatt flere klager fra næringsdrivende i området, hvor ansatte opplever å bli truet på vei til og fra jobb. Selgerne viser sterkt eierskap til byrommet og opererer med egne grenser for salgsområder. Det er både eksempler på alvorlige voldssaker mellom selgere, og situasjoner der folk har blitt truet eller ranet ved avslag på salgshenvendelser.

I tillegg har flere pågrepne narkotikaselgere vært i besittelse av kniver og andre våpen. Selgere har uttalt til politiet at de går med våpen for å beskytte seg selv mot andre narkotikaselgere i området som de har konflikter med.

Opplevelsen til politiet er at det er krevende for folk uten rusproblemer å oppholde seg i området. Området er i stor grad "eid" av narkotikaselgerne. I tillegg er flere av narkotikaselgerne tilknyttet kriminelle nettverk som har liten respekt for politiet som jobber i området. Dette medfører trusler, forulemping og hindring av politiets arbeid.

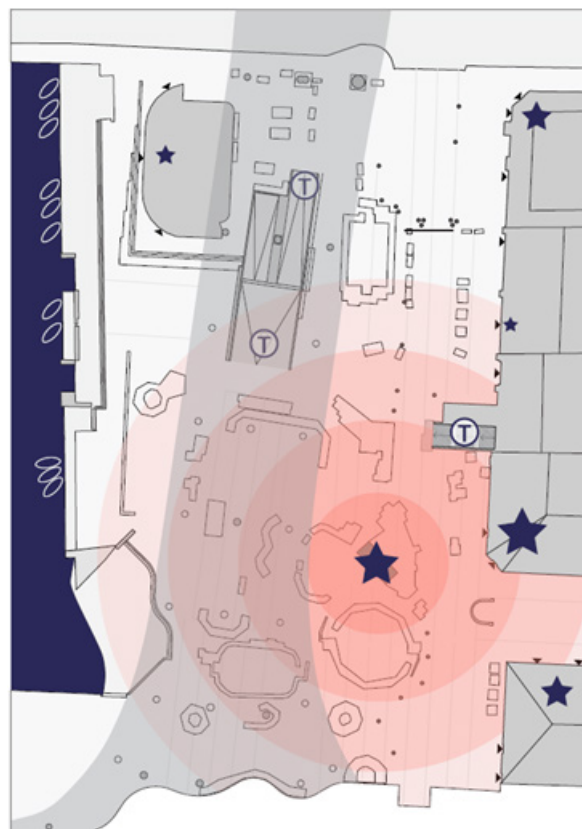
Fra mai til november 2022 var det registrert 3522 straffesaker i Bydel Gamle Oslo. Hovedvekten av disse sakene er registrert på Grønland i området i og rundt Olafiagangen. Vinning utgjør en tredjedel av sakene, mens trafikk er den nest største kategorien. Trafikk er den kategorien som har økt mest. 480 av sakene handler om vold, hvorav 186 er rettet mot politi eller offentlig tjenesteperson. I den registrerte perioden var det fire grove kroppsskader og fire drapsforsøk. Den grove volden knyttes i hovedsak til kriminelle miljøer. 232 av sakene er narkotikalovbrudd.

Som nevnt tidligere har denne rus- og kriminalitets-situasjonen i Olafiagangen vært en utfordring for arbeidet med SuperGrønland. Ved flere anledninger har ansatte i Olafiagangen funnet bortgjemte rusmidler og våpen på området. Det har også forekommet hendelser som har vært opplevd truende for ansatte, men erfaringen er at slike situasjoner har vært noe avtagende. Bydelen hadde i flere år også ansvar for

aktivisering av Vaterlandsområdet, men ble nødt til å avslutte arbeidet i 2020 grunnet utfordrende rus- og kriminalitetsmiljøer.

Tross disse utfordringene er BGOs erfaring at rusmiljøet ikke har vært like dominerende ved organisert aktivitet i byrommet. Ansatte i FRIGO forteller at selgere, og andre personer som tilhører dette miljøet, som regel respekterer at det foregår aktiviteter for barn. De trekker seg unna, eller holder seg mer i utkanten av byrommet Dette bekreftes i Uteseksjonens sommertelling 2022 der de skriver at

“På Vaterland teller vi noe færre personer tilknyttet det åpne rusmiljøet. Reduksjonen har i hovedsak vært blant personer under 25 år. Dette kan ha sammenheng med at området har vært mer brukt av barn, familier og andre innbyggere som bruker fasilitetene plassert ut av bydel Gamle Oslo som en del av områdeløftet”.

Grafisk fremstilling av ringvirkninger av Frigoboden. Graffikk: Norconsult og Byantropologene

Det er likevel gjentakende at de problematiske brukergruppene vender tilbake i fravær av slike aktiviteter.

Samhandling med salgsmiljøet stiller bydelen og de ansatte i flere dilemma, og vår tilstedeværelse i byrommet krever en smidig og pragmatisk tilnærming. Ansattes erfaring er at det var gunstig å unngå konfrontasjon, men dette kunne være fremmed for nye aktører. Stiftelsen Urtehagen opplevde konflikter da de etablerte seg med kafévognen. Gjennom årene med uttesting har det oppstått en slags gjensidig aksept og forståelse for situasjonen i området. Selgere og kjøpere forholder seg til at det er aktivitet i området og trekker seg unna i åpningstiden, men har også en forventning om å kunne holde på i utkantene. Ansatte i bydelen forteller at de føler at de er avhengige av denne gjensidige forståelsen for å kunne være der og gjøre en jobb, og forteller at det gjør det vanskelig å for eksempel ringe politiet. Det å ringe politiet gjør ansatte urolige for å bli møtt med sanksjoner i form av trusler, vold eller hærverk, og flere forteller at de har vegret seg for dette. Det er også meget utfordrende for bydelen, som arbeidsgiver, å vurdere om våre ansatte blir «fartsblinde», i betydning at det unormale blir normalt.

Endringer i området framover

Olafiagangen og området rundt gjennomgår store forandringer og er berørt av flere planlagte utbygginger. Det er planer om å bygge ut Oslo Plaza, Oslo Spektrum og Lilletorget. Området vil også sterkt berøres av Galleri Oslo utbygningen, som er planlagt i løpet av de neste 1 til 15 årene. Dette betyr at Olafiagangen vil ha en av Oslos største byggeplasser tett på i overskuelig fremtid. Olafiagangen vil sannsynligvis ha betydelig risiko for støy og støvforurensning i årene fremover. Gjennomgangstrafikken i Olafiagangen vil nok også øke betydelig dersom Sonja Henies plass og deler av Vaterlandsparken benyttes som riggområde. Videre vil trafikksituasjonen i nærheten påvirkes av stengingen av Ring 2, noe som kan ha konsekvenser for trafikkforholdene i Grønland gate. Dette bildet kan påvirke behovene til Olafiagangen og føre til stor usikkerhet i forhold til risiko og transformasjon. Disse ytre ramme faktorene for utviklingen i området er en utvikling bydelen ikke kan styre, og bydelen har også har begrenset kunnskap om tidslinje og rekkefølge i de ulike prosessene, og konsekvenser som dette kan bringe for området.

Bydelens samlede vurderinger

Bydelen vurderer SuperGrønland som et krevende konsept i et svært utfordrende byrom. Det er et potensial for aktivitet i området, men det er også store utfordringer som må håndteres for at Olafiagangen skal bli en trygg arena for barn og unge. BGO ser seg ikke rustet til å gjøre området til et aktivitetsbasert uterom for barn og unge uten en omfattende og helhetlig innsats på tvers av etater med sosiale og fysiske tiltak. Bydelen vurderer at testingen viser at Olafiagangen kan en tilfredsstillende arena for aktivitet for barn og unge med tilsyn/bemannings, men det vil være svært ressurskrevende å bemanne byrommet i den grad som vurderes nødvendig. Bydelen har utforsket om det var mulig å få etablert et enkelt innendørs aktivitetsanlegg på området. På forespørsel sjekket BYM ut denne muligheten og kom frem til at det kunne oppføres ett bygg på ca. 430 m², men med en begrenset takhøyde. Bydelen har ikke gått videre på denne ideen, da det knappe arealet og takhøyden vil legge store begrensninger på bruken.

På denne bakgrunn anbefales det en tilnærming der fysisk utforming, og adekvat (i denne sammenheng høyt) driftsnivå av det fysiske anlegget legges som et grunnleggende premiss for videre utvikling av Olafiagangen. Den fysiske utformingen må ivareta de mange ulike interessentene i området. Herunder næringsliv, gående og syklende som bruker Olafiagangen til gjennomfart, trafikanter til og fra T-banen, vannaktørene i tilknytning til Akerselva, Riverside ungdomshus, samt større barn og unges behov. Tilgang til toalett og vann er også et viktig fysisk premiss.

Bydelen er opptatt av at det må være en god balanse mellom tilrettelegging for aktiviteter og opphold, og hensynet til mobilitet og gjennomfart. Olafiagangen er en viktig forbindelse mellom Grønland og sentrum, og det er viktig at dette hensynet tas med i videre utvikling av området. Samtidig er det bydelens erfaring at det i et byrom som Olafiagangen ikke primært bør være fokus på barn og unge. Det må skapes en plass som er bedre egnet for allmennheten.

Bydelen ønsker å være en aktiv samarbeidspartner til BYM i dette arbeidet. Bydelen har mange erfaringer fra de siste års testperiode som vi gjerne vil dele, og vil kunne bistå aktivt inn i arbeidet med prosjektforslag og forprosjekt.

Bydelen vil for det videre arbeidet legge til grunn en driftsmodell med tre delkonsepter/nivå, der fysisk opprustning og drift er Nivå 1. Hvert delkonsept/nivå bygger på hverandre. Det grunnleggende nivået (Nivå 1) legger grunnlaget og er premissgiver for det neste. Det første nivået (fysisk utforming) kan stå alene eller sammen med de neste, men Nivå 2 og 3 frarådes uten Nivå 1.

Det mest kostnadskreven delkonseptet (Nivå 3) vil være et bemannet aktivitetsareal, som eksempelvis finnes i København, og som bydelen har testet ut de siste årene. Dette elementet vil innebære at plassen bemannes med to-tre ansatte gjennom sommerhalvåret. Vurderingen er at bemannet aktivitet i vinterhalvåret har lite for seg, med mindre det tilbys en svært attraktiv aktivitet som eksempelvis skøytebane.

Veien videre

I en eventuell bestilling om forprosjektering vil BYM kostnadsberegne investeringene i den fysiske utformingen, samt driftsfølggevirkningene. Bydelen vil i forbindelse med utarbeidelsen av et eventuelt prosjektforslag beregne kostnadene på de to ulike delkonseptene, men vi estimerer ut fra erfaring at Nivå 2 vil ha en årlig kostnad på mellom kr 1,8 millioner og 2,4 millioner, og Nivå 3 kan ligge på mellom 2,6 og 4,5 millioner kroner årlig.

Bydelen vil legge til grunn at kostnadene for å fasilitere og drifte et eventuelt aktivitetstilbud på plassen vil dekkes av sentral overføring fra byrådet.

Vedtak i bydelsutvalget

I et prosjektforslag vil bydelen forholde seg til følgende føringer gitt av bydelsutvalget i møte 4. mai 2023. Her ber bydelsutvalget bydelsadministrasjonen om å engasjere i en dialog med BYM for å sammen sende en oppsummering av erfaringene fra uttestingen. De ber også om at den ferdige rapporten og prosjektforslaget sendes til Byrådsavdelingen for miljø og samferdsel (MOS) før sommerferien.

Bydelsutvalget legger til grunn at prosessen skal være forankret lokalt. De vektlegger og viser til vedtakene fra lokalstyret om erfaringene fra SuperGrønland. Blant annet understreker lokalstyret viktigheten av å ikke gi opp byrommet, med tanke på at det er mange familier, barn og ungdommer i området som trenger trygge møteplasser med god kvalitet.

- Lokalstyret understreker at byrommet ikke kan gis opp. Det bor mange familier, barn og ungdommer i området som trenger trygghet og kvalitet på møteplasser
- Lokalstyret ber bydelsdirektøren legge til rette for å samle aktører som ønsker å bidra til å gjøre området til et godt møtested
- Lokalstyret anerkjenner at bydelen ikke kan løse dette alene, og ber om at relevante myndighetsaktører samles for å bli enige om strategier for området
- Lokalstyret ber om at testing i sommer legger til rette for bedre fasiliteter for flere målgrupper, barn og ungdommer (eksempelvis bordtennis), og familier (eksempelvis grilling).

Bydelsutvalget understreker betydningen av å fortsette satsingen på barnas SuperGrønland. For at satsingen skal lykkes, er bydelen avhengig av at flere kommunale aktører intensiverer innsatsen i området. Bydelsutvalget ønsker at videreutviklingen av konseptet bør inkludere tilrettelegging for nye målgrupper, med eksempelvis flere positive aktiviteter for voksne på kveldstid. I et område med høy befolkningstetthet er det avgjørende å skape gode uterom. Bydelsutvalget ber bydelsadministrasjonen om å legge til rette for vinteraktiviteter i Olafiagangen, for eksempel en skøytebane.

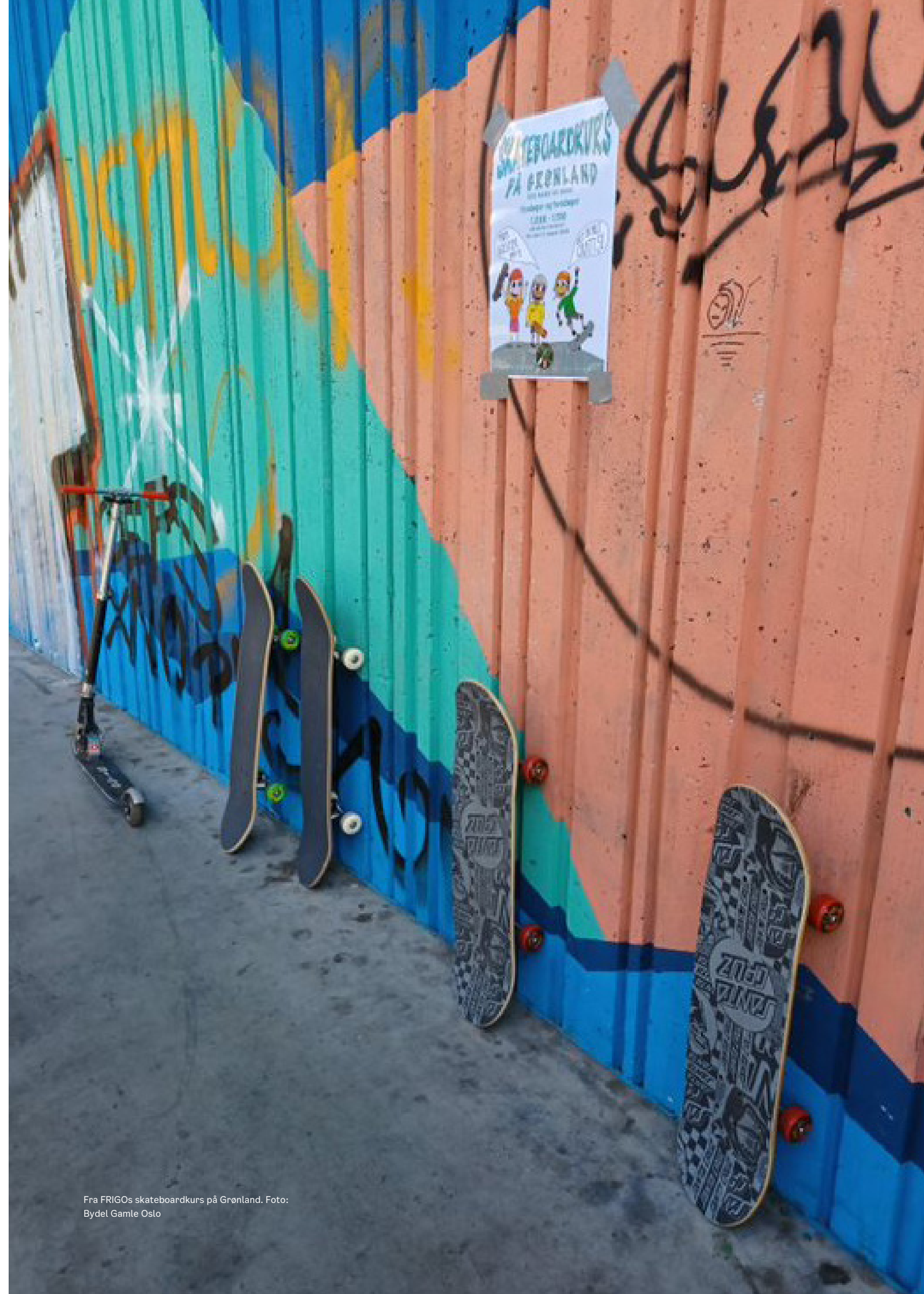
For sommerens aktiviteter ber de om at testingen denne sommeren inkluderer tiltak og fasiliteter for ulike målgrupper i tillegg til barn og unge i området. Disse tiltakene bør bidra til positive aktiviteter på kveldstid.

Bydelsutvalget poengterer også politiets rolle, og ber Oslo-politiet om å øke tilstedeværelsen rundt Olafiagangen for å sikre et trygt byrom.

Bydelsutvalget ber bymiljøetaten om å øke renholdet og søppelhåndteringen i Olafiagangen, slik at området blir attraktivt som uterom og kan tilpasses økt bruk som følge av SuperGrønland-konseptet. Bydelsutvalget ber videre Bymiljøetaten om å vurdere nye installasjoner i området som kan tiltrekke seg positiv aktivitet for eldre ungdommer og voksne, og om å vurdere skilting som veileder hvor og hvordan fuglemating kan skje. Bydelsutvalget ber også etaten om å redusere trafikkbelastningen i området ved å stenge området for privatbilisme og begrense varetransporten i tråd med de positive erfaringene som er rapportert.

Bydelsutvalget henviser til tidligere politiske saker som har betydning for utviklingen av Olafiagangen-området. Blant annet viser de til sak 64/22 og ber byråd for miljø og samferdsel om å planlegge oppgraderingen av Grønland T-banestasjon.

Bydelsutvalget viser også til sak 142/19 og sak 167/18, som omhandler Akerselva miljøpark. De påpeker at Olafiagangen er inngangsporten til Akerselva miljøpark, og dette bør styrkes i utviklingen av barnas SuperGrønland. Bydelsutvalget viser til tidligere vedtak om at Nylandsbrua må rives. Dette er en viktig del av oppgraderingen av området, som vil ha stor innvirkning på å muliggjøre en fysisk oppgradering av området som virkelig monner på trivsel og trygghet.

Fra FRIGOs skateboardkurs på Grønland. Foto: Bydel Gamle Oslo

Oslo Kommune
Bydel Gamle Oslo

Erfaringsnotat: På vei mot SuperGrønland
2023